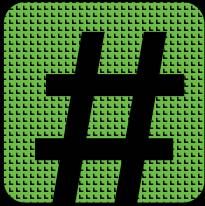

VIRTUS

#digitálnademokracia

RADOVAN CHOLEVA

Pamätáte si na kauzu Cambridge Analytica? Išlo o spoločnosť, ktorá na základe zozbieraných lajkov na Facebooku dokázala efektívne cieľiť svoje posolstvá

a pomohla tak v USA vyhrať voľby Donaldovi Trumpovi či presadiť vo Veľkej Británii brexit.

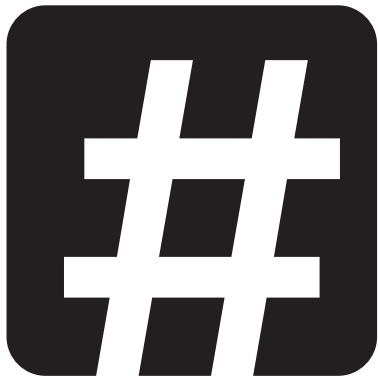
V skutočnosti o vás koluje po internete oveľa, oveľa viac dát ako iba vaše lajky. Čo keby niekto vedel, čo všetko vyhľadávate, čo nakupujete, čo pozeráte, čo počúvate, kde sa pohybujete a čo si s kým píšete? Ako by sa dala urobiť so všetkými týmito dátami predvolebná kampaň? Kam by nás mohla doviesť „digitálna demokracia“? A čo by to znamenalo pre spoločnosť do budúcnosti?

VIRTUS #digitálnademokracia je (nie až tak) sci-fi príbeh o nových formách politického marketingu a vplyve sociálnych sietí na politiku. Ambíciou knihy je ukázať, kam nás až môže doviesť naša slepá dôvera k sociálnym sieťam a viera v naše vlastné možnosti. Kniha tiež čitateľom pomôže uvedomiť si svoju cenu, teda koľko stoja ako produkt – produkt volič.

RADOVAN CHOLEVA

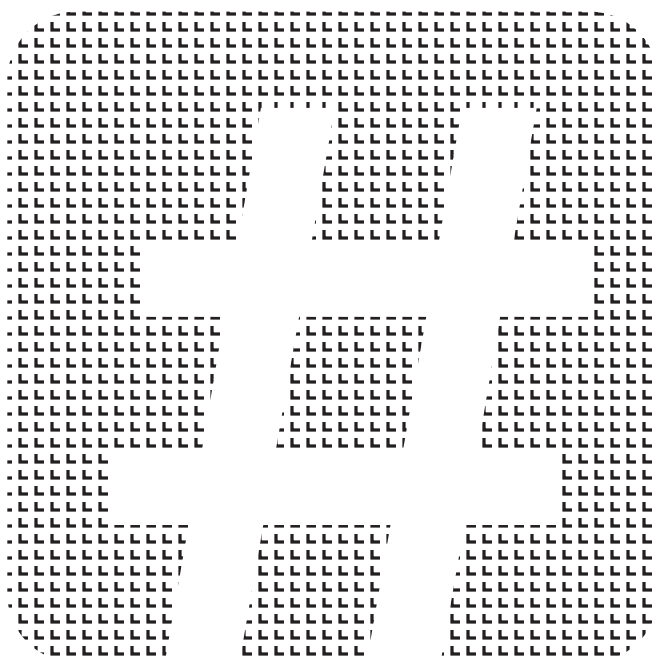
VIRTUS

digitálna
demokracia

VIRTUS

#digitálnademokracia

RADOVAN CHOLEVA

BRATISLAVA 2019

Text © Radovan Choleva 2019

Slovak edition © Radovan Choleva, Bratislava 2019

ISBN 978-80-570-1422-5

Všetky práva vyhradené.

Pre všetkých, ktorí
aj napriek sociálnym sieťam
dočítajú túto knihu do konca.

Najkrajší pocit v mojom živote. Sedím na balkóne rokovacej sály parlamentu a počúvam „môjho“ politika hovoriť to, čo som mu napísal. Od slova do slova. Presne toto som vždy chcel, presne o tomto som vždy sníval. V anglicky hovoriacich krajinách toto povolanie nazývajú *spin doctor* – človek, ktorý sa stará o imidž politika, pripravuje ho na mediálne vystúpenia a píše jeho prejavy. Odmalička ma viac zaujímalo to, čo sa deje v zákulisí, ako to, čo sa deje na pódiu. Hltal som všetko, čo sa týkalo ľudí v pozadí, a vždy som si hovoril, že by som chcel byť jedným z nich. A podarilo sa. Ešte aj po rokoch vykonávania tohto remesla sa z toho nevdojak poteším.

„Predtým ako začnem s príhovorom, chcem povedať niečo zaujímavé.“ Táto vtipná veta, ktorú na úvod svojho vystúpenia predniesol môj politik, mi napríklad napadla v kúpeľni, konkrétne pri holení. Potom to už ale pokračovalo vážnejšie a všetko to spelo k tomuto: „Vláda a politici nám už nebudú vládnuť, budú nám slúžiť!“ Niekedy mi stačí jedna myšlienka, jeden nápad, okolo ktorého dokážem vystavať celý prejav.

Problém nie je ani tak s dlhými, ale s krátkymi prejavmi. Ako kedysi povedal Winston Churchill, príprava na dvojminútový prejav mu zaberie tri týždne, na tridsaťminútový prejav sa pripravuje týždeň a ak má rozprávať hodinu, je pripravený okamžite. Je to presne tak. Niektorí politici dokážu hovoriť vecne, iní zase hovoria večne. Našťastie, Oliver je ten prvý prípad. Odhodlaný, disciplinovaný, rozumný. Má síce trochu problém s popularitou u ľudí, ktorí posudzujú politikov podľa zovňajšku, ale s tým sa treba zmieriť a prijať to. Nikdy to nebude líder, ktorý dokáže strhnúť celý národ, ale je to slušný človek, a preto je pre mňa veľmi príjemné byť jeho hlavným poradcom.

Oliver je mimoriadne bystrý a pracovitý politik, no má jeden naozaj veľký problém – ľuďom skratka nie je na pohľad sympatický. Nielen v živote, ale v politike ešte viac platí nespravodlivé pravidlo, že väčšinou uspejú tí pekní, alebo aspoň tí sympatickí.

Alebo, ešte presnejšie, tí, čo vedia tento pocit vyvolať. Pretože v politike nejde o to, aké veci sú, ale ako vyzerajú. A Oliver nevyzerá ani dobre, ani sympaticky. No i tak je pre mňa ctou pre neho pracovať, pretože viem, že je to čestný človek. Mojou úlohou je, aby sa o tom dozvedelo čo najviac ľudí a pôsobil na nich aspoň dôveryhodne. Na rozdiel od tých prvých dvoch vlastností sa táto tretia dosiahnuť dá.

2

Vráťme sa ale trochu do minulosti. Do pozície „mozgu“ nádejného opozičného politika som sa nedostal zo dňa na deň a stálo ma to pomerne veľké množstvo úsilia.

Existuje niekoľko spôsobov, ako sa dostať do politiky. Ešte predtým sa však musíte zamyslieť a rozhodnúť, akú rolu v nej chcete hrať. Ak chcete byť jedného dňa politikom, môžete sa už v mladosti angažovať v rôznych mládežníckych politických organizáciách a/alebo si budovať politickú kariéru takzvané zospodu, čiže v komunálnej alebo regionálnej politike. Toto ale nikdy nebola moja ambícia. Ja som vždy chcel byť v ústraní, zostať neznámy, no o to viac veci ovplyvňovať. V takomto prípade je lepšie, vravel som si, začať ako novinár. Budem v každodennom kontakte s politikmi a bol by v tom čert, aby som sa raz nedostal až priamo k nim. Ani stať sa novinárom však nie je len tak.

Ako prvák na vysokej škole, konkrétne na politológii (čo iné som mal ísť študovať?), som bol bez akýchkoľvek skúseností. Nechýbala mi však odvaha, a tak som v jeden pekný deň napísal e-mail s nasledujúcim znením:

„Dobrý deň,
nemám žiadne žurnalistické skúsenosti, nemám u vás žiadne známosti a nedisponujem ani žiadnymi „odporúčaniami“. Preto neprikladám ani životopis, pretože moja prax ako trhača lístkov v kine Tatra, skladníka v Tescu alebo housemana v Carltone vás

asi nezaujíma. Viem však celkom dobre písať, považujem sa za bystrého človeka a na dennej báze sledujem politiku a spoločenské dianie. Rád by som preto pracoval vo vašej redakcii, ak by to bolo možné. Vopred ďakujem za akúkoľvek odpoveď.“

Tento e-mail som potom rozposlal do všetkých redakcií, kde som si vedel predstaviť, že by som niekedy mohol pracovať. Od väčšiny z nich som dostal klasickú odpoveď, a síce že môj záujem zaevidovali, a keď sa im uvoľní nejaké voľné miesto, ozvú sa mi. A jeden človek zareagoval takto:

„dobry den, zastavte sa u mna zajtra o desiatej. michal“

Až po rokoch mi vysvetlil, prečo mi odpísal práve takto: „Chcel som osobne spoznať človeka, ktorý napísal a poslal takýto mail.“ Ten môj e-mail bol tým, čo Židia nazývajú chucpe, ale drzosť sa niekedy vypláca. Vlastne nie niekedy, ale takmer vždy, lebo takýchto situácií som v živote zažil ešte desiatky. Platí pravidlo, že čím ste bezočivejší, tým ste úspešnejší. Vždy to však musí byť aj niečím podložené, ideálne nejakými vedomosťami a zručnosťami, minimálne silnou túžbou. A tú som mal bezbrehú.

Michal ma po krátkom rozhovore zobral, okamžite sme si ľudsky sadli. Bola to práca v tlačovej agentúre, čo je tá najlepšia príprava, ako sa raz stať dobrým novinárom. Lenže ja som nikdy novinárom byť nechcel, všakže.

Povedzme si niečo o novinárskej práci. Začínal som v štátnej tlačovej agentúre. Správy z tlačových agentúr nemajú chuť ani zápach. (Teda, nemali by mať.) Sú len informačnou surovinou, ktorú si ďalšie médiá preberú a spracujú podľa seba. Väčšinou menia iba titulky. Keď má agentúra nadpis „Minister vnútra chce kúpiť pre policajtov 5 miliónov nábojov“, opozične ladený denník ho zmení na „Vláda chce kúpiť strelivo za milión eur v pochybnej súťaži“ a bulvárna televízia sa opýta „Chceme sa prestrieľať do Berlína?“. Priznám sa, že mne osobne je najbližší neutrálny tón spravodajstva, ale rozumel som aj snahe mienkotvorných médií

ovplyvňovať názor ľudí, aj záujem bulváru zarábať a zabávať. Vždy mi ale prekážala manipulácia, ktorej sa, nanešťastie, dopúšťajú všetky typy médií.

Okrem tlačovej agentúry som si vyskúšal pár mesiacov v serióznom denníku aj v bulvárnem plátku. Zovšadiaľ som odišiel v momente, keď som videl, ako tam prekrúcajú realitu. Niekde pre politické tlaky zhora, niekde kvôli snahe pretláčať vlastnú „pravdu“, niekde kvôli neutíchajúcej túžbe šokovať. Niežeby sa o to spin doctor nepokúšal pre svojho politika od rána do večera, ale nie je zdravé, keď sa to deje priamo v médiách. Našťastie, novinárom som v skutočnosti nikdy byť nechcel, bola to pre mňa iba prechodná stanica, takže ma to veľmi netrápilo.

Najzaujímavejší bol však prechod z jedného brehu – novinárskeho na druhý – politický. Ako novinára ma najviac obťažovalo, keď som musel dobiedzať za politikmi, aby mi dali stanovisko, či nebodaj rozhovor. Tvárili sa vždy ako bohovia, pre ktorých som bol len dotieravý hmyz. Keď som však prešiel na „druhú stranu“ a stal som sa asistentom, poradcom či spin doctorom, pochopil som, že realita je presne opačná – to novinári sú pánmi situácie, a naopak, politici sú voči nim v skutočnosti v podradnom postavení. To oni sú doslova závislí od toho, koľko a hlavne čo sa o nich napíše alebo povie. Novinár sa možno cíti hlúpo, keď stojí s diktafónom v ruke v chumáči ďalších, niekedy aj desiatok ďalších, no politik je ten, kto to potom schytá verejne. Aj preto je dobré, že som zažil obe strany politiky a viem ich obe pochopiť.

3

Naspäť k prejavu, ktorým mal Oliver zažiarit'. Išlo o otvorenie politickej sezóny, jej vyvrcholením budú voľby na budúci rok. Niektorí novinári to volajú „horúca politická jeseň“. Staré politické pravidlo síce hovorí, že volebná kampaň sa začína už zatvorením volebných miestností, ale v skutočnosti je kľúčový posledný rok. Preto je veľmi dôležité, ako po uhorkovom lete

vyštartujete. Oliver urobil všetko tak, ako mal – skritizoval vládu, zaútočil na premiéra a priniesol aj riešenia. To prvé je povinná jazda, to druhé je to najdôležitejšie a to tretie je „mäso“ pre mienkotvorcov, aby nekibicovali, že sa na všetko len nadáva. Kľúčovou časťou každého dobrého prejavu je však vyvolať reakciu – ideálne niekoho, kto má silnejšie mocenské postavenie ako vy. Ak sa neovládne a nechá sa vyprovokovať, vyhrali ste.

„Našu krajinu ste, pán premiér, dostali do situácie, v ktorej sa nikdy nemala ocitnúť. Ste v absolútnom područí svojich sponzorov a ich záujmov. Do análov slovenskej politiky vojdete cez anály oligarchov. Stali ste sa bábkou zlodejov, ktorí sa už ani neunúvajú predstierať, že im nejde o peniaze. A vy sa už ani neunúvate tváriť, že ste svojprávnym predsedom vlády. Stratili ste všetok rešpekt a nezaslúžite si byť ďalej premiérom tejto krajiny.“

Oliverov prejav som koncipoval zámerne tak, aby bolo takmer nemožné nereagovať. Nikdy však neviete na 100 % odhadnúť, ako to napokon dopadne. Politika je najmä o konflikte (myšlienok, záujmov, ľudí – nehodiace sa preškrtnite) a ak sa vám ho podarí vyvolať, uspeli ste. Dlhoročný premiér zareagoval už v pléne a pár minút nato sa dokonca postavil pred novinárov na krátky brífing, ktorý si v záchvate sám improvizovane zvolal.

„Úroveň tohto samozvaného lídra opozície klesla na samé dno. To, čo si pred pár minútami dovolil, je za hranicou akejkoľvek politickej kultúry a slušnosti. Viacero jeho výrokov podľa môjho právneho názoru spĺňa náležitosti trestného činu ohovárania a poškodzovania dobrého mena a ja budem v tom zmysle aj konať,“ hromžil. Keď ste človek, ktorý robil niekoľko dní všetko pre to, aby počul práve tieto slová, zažívate niečo ako mentálny orgazmus. Máte ho presne tam, kde ste chceli. (Toho premiéra, nie ten orgazmus.) Vedia to jeho poradcovia, vie to dokonca aj on sám, ale všetci sme iba ľudia a niekedy podľahneme svojim emóciám, hoci vieme, že robíme chybu. V rámci akejsi zvláštnej racionalizácie si určite hovoril, že ísť proti všetkým pravidlám politického marketingu je tentoraz správne, toto je tá povestná výnimka z pravidla. Nie je. Nikdy.

Pre doplnenie koloritu, išlo o odvolávanie premiéra. Znie to honosne, ale je to v podstate iba také divadielko. Nikdy a nikde sa nestalo, aby premiér padol po iniciatíve zo strany opozície. Je to nezmysel per se, ale je to výborný nástroj práve pre ten dobre znejúci názov – hlasovanie o dôvere predsedovi vlády. Môžete namietať, že je to strata času, energie a peňazí daňových poplatníkov, ale ak to líder opozície pred voľbami neurobí, je idiot.

4

„Dobrá práca,“ poďakoval sa mi po prejave a následnej tlačovke Oliver.

„Díky, šéfe, ale stále sme len na začiatku,“ zapredstieral som skromnosť.

„Každá cesta sa začína prvým krokom a tento krok bol, povedal by som, míľový,“ uzavrel debatu Oliver.

Nikdy to nebol typ politika, ktorý by niekoho explicitne chválil, takže tieto jeho slová som zobral ako veľkú pochvalu a zároveň ako povolenie ísť sa opiť. Znie to asi ako klišé, ale život vo vrcholovej politike sa dá prežiť iba s pomocou dvoch vecí – alkoholu a športu. Ja som si vybral akúsi zvláštnu kombináciu, čiže mávam obdobia športovania a mávam obdobia chľastania. Toto bol ten druhý prípad, respektíve jeho začiatok. Vedel som, že na jeseň nebudem mať priestor ani na frflanie, tobôž na športovanie, preto som si nadšportoval už v lete. Keďže som to fáhal už od začiatku roka, mal som celkom slušne vyšportovanú postavu a k tomu aj (ne)adekvátne sebavedomie.

„Súkromný život je pre mňa neznámy pojem,“ pokúsil som sa zažartovať v partii mladších kolegov, ktorí sa so mnou rozhodli ísť kvaterkovať proti noci. Väčšina sa zasmiala, no iba útrpne, pretože vedeli, že som len nahlas povedal smutnú pravdu. Ak sa pohybujete v najvyššej politike a navyše v predvolebnom období, nemáte čas ani na priateľku, ani na kamarátov, ani na rodinu, ani na žiadne voľnočasové aktivity. Nestíhate dokonca ani čítať knihy a zaujímavé

texty, ktoré by vám pomohli pri práci, pretože všetok čas venujete operatívnej činnosti – sledovaniu najnovších správ, komentárov či statusov a následnému vymýšľaniu reakcií. Vám to ale nijako neprekáža, ste ako v tranze. Politika je ako droga, len ešte návykovejšia. Ak ju raz človek ochutná, nič iné už pre neho nikdy nebude také zábavné, pulzujúce a strhujúce. Preto mi bolo úplne ukradnuté, že nemám okrem politiky vo svojom živote nič iné.

Jediný, kto sa na takýchto mojich výrokoch nikdy ani len nepousmial, bola Katka. Moja tichá, spoľahlivá asistentka, krásna ako obrázok. Jasné, krása je vždy v oku pozorovateľa, ale jej fyzická dokonalosť bola priam ohromujúca. Svoj život zasvätila už niekoľko rokov práci a hoci sa tvárila absolútne profesionálne, bolo zopár momentov, keď som si všimol, že s tým nie je celkom spokojná. Ľudia sa dokážu ovládať, keď rozprávajú, ale nedokážu sa celkom ovládať, keď počujú. Najlepšou fintou, ako odhaliť niekoho vnútorné pocity, je všímať si ho vtedy, keď si myslí, že ho nikto nevidí. Ja však nenápadne Katku pozorujem už od začiatku, hoci to nedávam nikomu, teda ani jej, najavo. Má to hneď viacero dôvodov: 1. Žiadna žena nemá rada „hladného vlka“, čiže nadržaného chlapa, správajúceho sa ako nadržaný chlap. 2. Sme spolupracovníci a vzťah na pracovisku nikdy nerobí dobrotu. Nemám veľa zásad, ale tejto sa držím ako kliešť. 3. Hoci o ňom nikdy nehovorí, má priateľa. No dobre, tento tretí dôvod ma nikdy nezastavil, ale tie prvé dva dôvody sú na moju predstieranú ignoráciu zatiaľ dostatočné.

Každopádne platí, že túto profesiu – pomocníka vrcholového politika v akejkoľvek podobe – môžu robiť naplno iba mladí ľudia, ktorí ešte nemajú založenú rodinu a ktorí ešte majú dostatočne veľa životného elánu a odhodlania niečo dokázať, aby boli ochotní obetovať všetko ostatné. (Chcel som doplniť aj ideály, ale ovládol som sa, pretože tie na túto prácu nie sú nevyhnutné. Nie sú vyslovene prekážkou, ale človek sa zaobíde aj bez nich. Pardon.) Hlavne vás to ale musí baviť a naplňovať. Sú práce, ktoré vás bavia, a sú také, ktoré vás naplňujú. No je len veľmi málo takých, ktoré vás aj bavia, aj naplňujú.

Plus ľudia v politike majú spravidla problém s príliš nízkym alebo príliš vysokým egom, chorobnú túžbu niečo (si!) dokázať a neschopnosť presadiť sa v nejakej inej oblasti. Taká je pravda. Všetko ide ľahšie, keď si to uvedomíte a priznáte zavčas.

5

K Oliverovi som sa dostal bizarným spôsobom. Svoju stranu založil už dávnejšie a akosi mu to s ňou nešlo. Spočiatku skúšal pôsobiť novátorsky, potom odborne, neskôr sa znížil aj k populizmu, ale nič nezaberalo. Preferencie sa stále pohybovali pod hranicou 5 %, čiže pod úrovňou, ktorú potreboval na vstup do parlamentu. Aby bolo jasné, on už v parlamente bol, ale dostal sa tam na chrbte inej strany. Teraz si založil svoju vlastnú, prvýkrát v živote bol predseda a veľmi chcel všetkým dokázať, že to dokáže. No kým niektorým ľuďom idú veci akosi prirodzene jednoducho, on sa trápil s každým jedným malým krokom.

Ja som ho celý čas pozoroval z diaľky a fandil som mu. V politickom millieu sme sa obaja pohybovali už mnoho rokov a poznali sme sa, no nijako sme sa nevyhľadávali a stretávali sa iba sporadicky. Väčšinou sa chcel iba poradiť o nejakom svojom ďalšom kroku, pretože si ním nebol istý. Po jednom našom stretnutí som mu povedal, že mu už nebudem dávať rozumy zadarmo a nech mi zavolá až vtedy, keď bude mať konkrétnu ponuku. Až mi raz zazvonil telefón a na druhej strane sa ozvalo:

„Nazdar, môžeme sa stretnúť? Sľubujem, že tentokrát už nechcem iba bezplatnú konzultáciu, mám konkrétnu ponuku. Asi si si všimol, že nám to veľmi nejde, takže sa chcem opýtať, či by sa nám nepomohol. Peniaze nehrajú rolu, žiadne nemáme,“ uchechtol sa.

Takéto volanie o pomoc sa neodmieta, aj keď sa ho snažil zakryť vtipom. Dlhšie som nemal do čoho pichnúť a jeho odvaha založiť si vlastný subjekt mi bola sympatická. Na našom stretnutí sme sa na spolupráci dohodli do pár minút. Vlastne sme si iba

dohodli finančné podmienky a hneď sme začali pracovať. Táto strana nemala za rok fungovania vlastnú identitu a ňou bolo treba začať. Bežní ľudia majú na sledovanie politiky niekoľko minút denne, takže to hlavné, čo potrebujete, je spojiť politika s nejakou emóciou, respektíve nejakou nálepkou. Nemusí byť nevyhnutne pozitívna, stačí aj neutrálna, ale hlavne nejaká musí byť.

Ešte na stretnutí som mu povedal, aby sa nehral na niečo, čím nie je, a vrátil sa k svojej prirodzenosti – odbornosti, konkrétne v ekonomickej oblasti. Vždy bol usilovným pracantom a človekom, ktorý si o každej téme poctivo naštudoval všetky dostupné materiály a ovládal ich lepšie ako ľudia, ktorí sa ňou živili. Bol ako chodiaca encyklopédia. Takých ľudí, ako je on, je minimum a občas som si kládol otázku, prečo už dávno nie je aspoň ministrom. Nuž, nebol ním, pretože nemal iné nevyhnutné predpoklady – nemal charizmu, nevyzeral príťažlivo a nedokázal sa porozprávať s obyčajným človekom. A práve preto bola jeho jediná cesta k úspechu odbornosť. Tú jedinú nemusel predstierať.

„Problém je, že s imidžom ekonomického odborníka nezískam nikdy viac ako desať percent,“ oponoval mi akoby z povinnosti.

„S tým súhlasím, ale ešte väčší problém je, že bez tohto imidžu nezískaš ani tých päť percent. Žijeme v dobe laikov, a čo je ešte horšie, v dobe lajkov. A ani jedno z toho ti nenahráva,“ uzemnil som ho. Mlčky prikývol.

Niektorí ľudia, bez ohľadu na profesiu, majú skrátka takzvaný sklenený strop – disponujú niekoľkými obmedzeniami, ktoré im nikdy nedovolia dostať sa na tú najvyššiu úroveň. Môžu sa snažiť, môžu sa snažiť zmeniť, môžu sa aj na hlavu postaviť, no niektoré veci sa zmeniť nedajú. A čím skôr si svoje obmedzenia uvedomia, tým skôr môžu dosiahnuť svoje maximum. Jeden starý výrok síce hovorí, že sa treba pokúšať o nemožné, aby človek dosiahol maximum možného, ale to dokazuje jediné: že motivačná literatúra plná nezmyslov tu bola už od nepamäti.

Mojou úlohou bolo túto krutú pravdu politikovi povedať a čo najlepšie pracovať s tým, čo je k dispozícii. Keby som Oliverovi staval vzdušné zámky a sľuboval mu post budúceho premiéra,

nebol by som dobrý spin doctor. Ani opravárov neplatíme za to, že vedia trieskať kladivom, ale za to, že vedia, kde treba tresnúť.

6

Za niekoľko uplynulých mesiacov sa nám podarilo postupne vyškriabať najprv nad päťpercentnú hranicu, potom nad sedempercentnú a po niekoľkých mesiacoch sme už atakovali úroveň 10 %. Ako sa to podarilo? Základom každého úspechu je plán, ktorého sa potom držíte stoj čo stoj.

Problém je, že kým v biznise si viete naplánovať svoje kroky aj na rok dopredu, v politike si neviete naplánovať ani najbližší týždeň. Teda, viete, ale ten plán väčšinou zostane iba na papieri, pretože sa medzitým zmení toľko premenných, že „modifikácia plánu“ je už len blahosklonný eufemizmus. Žiadna iná sféra ľudskej činnosti nie je natoľko premenlivá ako politika. Ani počasie, ani šport, ba dokonca ani finančné trhy.

Čo sa však naplánovať dá, je cieľový obraz. Viete si naplánovať, respektíve zadefinovať, ako chcete, aby politik na ľudí pôsobil. Samozrejme, nie je možné urobiť zo seladóna akadémika, ani z idiota intelektuála. Politik musí byť autentický, v opačnom prípade nemá ani najmenšiu šancu na úspech. Ale každý sa dá nasmerovať tak, aby v rámci svojich možností vysielal do okolia permanentne také signály, aké potom povedú k cieľovému imidžu. Systematicky a dlhodobo. Je tisíckrát opakovanou pravdou, že stokrát opakovaná lož sa stáva pravdou. Goebbels mal pravdu (teda ak to povedal ako prvý on, všakže). Ak budete všetky svoje komunikačné posolstvá vysielat' jedným spôsobom a aj na každý podnet zvonku budete reagovať tým istým spôsobom, ľudia si vás s týmto spôsobom stotožnia. Je to naozaj až takéto jednoduché.

Vytvorili sme teda pre Olivera cieľový obraz, ktorý sa k nemu vzhľadom na jeho minulosť hodil najviac: odborník na ekonomiku, ktorý má zároveň sociálne cítenie. Vypracovali sme

komunikačnú stratégiu s najvhodnejšími témami a nástrojmi. K tomu jedna podporná minikampaň s „lepkavou“ témou a potom už treba iba počkať na výsledky. Ak si sami vymedzíte mantinely, v našom prípade na ekonomiku, síce sa nikdy nedostanete mimo ne, no na takto vymedzenom ihrisku sa postupne stanete pánom.

Z prieskumov nám vyšlo, že existuje 8–12 % ľudí, ktorí na ekonomické témy počúvajú bez ohľadu na ich finančnú situáciu. Či je ekonomika v konjunktúre alebo v kríze a či je vojna alebo mier, niektorí ľudia pozerajú výlučne na svoju peňaženku. Preto volia tých, ktorých považujú za ekonomicky kompetentných. Ide väčšinou o strednú vrstvu, mestských voličov so stredným alebo s vyšším vzdelaním. Nezaujímajú ich kultúrne vojny, morálno-etické otázky ani vzdialená budúcnosť – iba a výlučne ich životná úroveň, ktorú si chcú zachovať alebo zlepšiť. Hovorí sa, že dobrý politický marketing musí vedieť osloviť srdce, rozum a peňaženku. Srdce v tomto prípade neprichádza do úvahy, ale niektorí voliči sú racionálni a stačí ich osloviť cez rozum a peňaženku. A presne pre nich je tu Oliver.

Dôležité tiež bolo popracovať na jeho vystupovaní. Keď už nepôsobí sympaticky, museli sme dosiahnuť, aby pôsobil aspoň sebedovo. Vždy sa mi zdalo, že mimo svojich silných tém si veľmi neverí a to bolo treba zmeniť. Nepoznal som príčiny a nechcel som sa hrať na psychológa, ale pre náš úspech bolo potrebné zapracovať práve na jeho vyžarovaní. Napokon, celý život je v podstate o maskovaní komplexov z detstva a v politike to platí dvojnásobne. Nesmiete na sebe dať najavo žiadnu slabosť alebo neistotu, pretože to súperovi okamžite využijú.

7

„Pôjdeš so mnou na ministerstvo, keď budeme vo vláde?“ opýtal sa ma pár minút pred prejavom na programovom sneme Oliver.

„Nepredbiehajme,“ odvrkol som, aby som pôsobil rozvážne. V skutočnosti som nad tým premýšľal už od prvej chvíle, pochopiteľne.

„Ja len chcem, aby si vedel, že si veľmi vážim tvoju robotu a bol by som rád, keby si so mnou pokračoval aj po voľbách.“

„No veď to je hádam jasné, o tom sa ani nemusíme baviť.“

V tom okamihu som to tak naozaj videl. Urobil som si svoju robotu, percentá strany stúpili na predpokladanú úroveň a za to by som si zaslúžil odmenu, napríklad nejaké teplé miestečko na ministerstve. Človek tam má k dispozícii tím ľudí, dobrý plat, služobné auto, a čo je najdôležitejšie, až tak veľmi sa tam nenadrie. Moje ambície boli síce vždy tie najvyššie, a tu sa mi vonkoncom nenaplnili, no to ešte neznamená, že by som sa na pár rokov nedokázal uspokojiť aj s takýmto pohodlným luxusom. Tak som bol nastavený a na obzore som nevidel nič, čo by mohlo moje nastavenie zmeniť.

„Naša politická strana sa na nič nehrá. Neponúkame nereálne vízie o lepších zajtrajškoch ako iné strany. Kto má vízie, nech ide k doktorovi. (Tento vtip jedného starého nemeckého politika mám veľmi rád a použil som ho v prejave nejakého politika už aspoň desiaty raz a ani raz mi nikto nevytkol, že vykrádam sám seba.) My ponúkame reálne riešenia pre reálnych ľudí. (Pre zmenu, túto frázu v rôznych obmenách použili už stovky politikov – furt zaberá.) Vyššie mzdy, solidarita s najslabšími a vyrovnanie regionálnych rozdielov. Taká je naša ponuka pre voličov a neuhneme z nej ani o milimeter.“

Mal nasledovať búrlivý potlesk, ale nasledoval iba potlesk. Nevadí, na vytúžených 10 % to stačiť bude a pri súčasnom rozložení síl to bude s takmer apodiktickou istotou stačiť zároveň aj na účasť vo vláde. Doba bláznov v politike totiž garantuje, že každá čo i len trochu príčetná strana má účasť vo vláde istú. „Opravíme krajinu“ – tak znelo volebné motto. Žiadne veľké sľuby ani vzdušné zámky, iba pragmatické riešenia pre racionálneho voliča. Ten to ocení, bez emócií nám to tam hodí a my sa môžeme tešiť na vyjednávania o zostavení budúcej vlády, s niekoľkými ministerstvami pre našu stranu. Tak sa to aspoň v tej chvíli javilo.